

Ondřej Katrák: Vyšehrad v době Vratislava II., KTF UK 2012

Ondřej Katrák touto prací navazuje na svou úspěšnou bakalářskou práci, kterou napsal o dějinách pražského kostela sv. Pankráce (2008). Nyní se rozhodl vstoupit na sousední, mimořádně významnou lokalitu – na královský Vyšehrad. Pomyslně tím překročil práh národních dějin, protože na Vyšehradě dějiny regionální splývají s dějinami českými. Zaměřil se na nejvýznamnější období tohoto hradu – na dobu prvního českého krále Vratislava, který tu v druhé polovině 11. století promyšleně budoval svoji hlavní rezidenci. O. Katrák přitom takřka celou polovinu práce věnoval i předchozímu období, bez něhož situaci na Vratislavově Vyšehradě nelze pochopit.

Historická problematika Vyšehradu je mimořádně složitá a její zvládnutí nutně vyžaduje mezioborový přístup. Jedna historická disciplína sotva může podat o nejstarších dějinách Vyšehradu nějakou smysluplnou výpověď. Diplomant musel pracovat zejména s výsledky archeologického a pomocněvědného (zvl. diplomatického a numismatického) bádání. Archeologicky je toto místo probádáno jako málokteré jiné, neboť rozsáhlé výzkumy tu jsou prováděny už více než sto let (ovšem s dlouhými přestávkami). Pochopitelně i historici věnovali Vyšehradu zvýšenou pozornost, takže se O. Katrák musel vypořádat s velkým množstvím odborné literatury a nálezových zpráv, které často předkládají protichůdné názory. Nutno konstatovat, že se s tím vyrovnal zdařile, není to pouhá kompilace či jen uspořádání mnohdy nepřehledné literatury, ale leckdy i vlastní interpretace výsledků předchozího bádání.

Autor svoji práci rozdělil podle nejdůležitějších sakrálních i světských objektů, jejichž původ je minimálně v 11. století. Probírá tak kapitulní chrám sv. Petra, baziliku sv. Vavřince spolu s předchozím kostelem sv. Klimenta, rotundu sv. Martina, knížecí palác a románský most. Jeho vlastní názor je nejvýrazněji zastoupen v interpretaci rotundy sv. Martina, kterou sice ve shodě s archeology datuje nejdříve do druhé poloviny 11. století, ale připouští (ve shodě s Vackem a Soukupovou), že stojí na místě původní (dnes hledané) rotundy sv. Jana Evangelisty (s. 38, 94). Řešení je to podle mého názoru pravděpodobné, i proto, že svatomartinská patrocina se v Čechách začala objevovat až od druhé poloviny 12. století, pravidelněji však ještě o sto let později. Svatojánské patrocinium narozdíl od svatomartinského zapadá do Vratislavovy koncepce budování „římského“ Vyšehradu, a to odkazem na lateránskou baziliku sv. Jana (s. 97).

Ondřej Katrák pracuje s prameny a literaturou pečlivě a spolehlivě, jen místy se dopouští drobných chyb. Kupř. *Christos Theou* neznamená *Kristus syn* (s. 48), ale *Pomazaný boží*. Nebo kapitulní chrám se stal bazilikou minor až v roce 2003, takže není možno používat tento název pro dřívější období (s. 64). Jinde autor zbytečně spekuluje, např. ohledně přinesení ostatků sv. Pavla na Vyšehrad (s. 60). Tyto relikvie sem asi nikdy nebyly přineseny, svatopavelské patrocinium se jednoduše dodatečně připojilo k svatopetrskému, podobně jako u dalších petrských chrámů v Čechách (třeba v Poříčí n/S). Šlo o nerozlučnou dvojici římských apoštolů.

To všechno jsou ale jen drobnosti. Předkládanou práci považuji za velmi zdařilou, ba nadprůměrnou. Autor prokázal schopnost kritického bádání, a to jak ve vlastním oboru dějin umění, tak v příbuzných disciplínách. Je také schopen nabídnout samostatný a fundovaný výklad, což u tak náročného tématu zdaleka není samozřejmostí.

Proto diplomovou práci vřele doporučuji k obhajobě!